

ΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Τα συνδετικά ρήματα

Συνδετικά ονομάζονται τα ρήματα που **συνδέουν το υποκείμενο ή το αντικείμενό τους με το κατηγορούμενο**.

Συνδετικά ρήματα είναι:

α. Το **ρήμα εἶμι** και τα συνώνυμά του, όπως γίγνομαι, καθίσταμαι (γίνομαι), ὑπάρχω, τυγχάνω (τυχαίνει να εἶμαι), διατελῶ (εἶμαι συνεχώς), ἔφυν (γεννήθηκα), πέφυκα (εἶμαι από τη φύση μου), ἀποβαίνω:

Ἡ γεωργία τέχνη ἐστί.

Πεισίστρατος τύραννος κατέστη.

Ν.Ε.: Ἡ Μαρία εἶναι επιμελής. Ὁ Νίκος ἐγινε καθηγητής.

β. Τα **προχειριστικά** (εκλογής σημαντικά) ρήματα, όπως αἰροῦμαι (εκλέγω), ἀποδείκνυμι (καθιστώ, διορίζω), λαγχάνω, χειροτονῶ, **τα δοξαστικά** ρήματα, όπως νομίζω, ἡγοῦμαι, κρίνω, ὑπολαμβάνω, **και τα κλητικά**, όπως καλῶ, λέγω, ὀνομάζω, προσαγορεύω:

Θηραμένης ἡρέθη πρεσβευτής.

Ὁ δὲ τόπος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο.

Ν.Ε.: Ἡ Μαρία ἐκλέχθηκε πρόεδρος.

Το κατηγορούμενο

Κατηγορούμενο ονομάζεται το ὄνομα το οποίο, μέσω ενός συνδετικού ρήματος, **αποδίδει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο μια ιδιότητα** και το εντάσσει σε μια κατηγορία.

Ὁς κατηγορούμενο μπορεί να τεθεί:

α. **Ὄνομα** (ουσιαστικό ή επίθετο):

Ἡ πόλις φρούριον κατέστη. | Ἡ Αθήνα εἶναι πόλη.

β. **Κάθε λέξη ή και ολόκληρη πρόταση, όταν λειτουργούν ως ονόματα:**

Τί μὲν οὖν ἐστί μνήμη; | Ποιος εἶναι αὐτός;

Επιρρηματικό κατηγορούμενο

Ὅταν το κατηγορούμενο έχει **επιρρηματική σημασία** και συνδέεται με το υποκείμενο με ένα ρήμα το οποίο συνήθως σημαίνει κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια, ονομάζεται επιρρηματικό κατηγορούμενο και δηλώνει τις επιρρηματικές σχέσεις του τρόπου, του χρόνου, του τόπου, του σκοπού και της τάξης/ σειράς· μεταφράζεται με επιρρηματική έκφραση, επιρρηματική πρόταση ή αντίστοιχο νεοελληνικό επίθετο. Μερικά από τα πιο συνηθισμένα επιρρηματικά κατηγορούμενα είναι τα ακόλουθα:

α. **Τρόπου:** ἀθρόος (μαζικά, ὅλοι μαζί), ἄκων/ ἀκούσιος (χωρίς τη θέλησή του), ἀντίος/ ἐναντίος (μετωπικά), ἄπρακτος, ἄσμενος (με ευχαρίστηση), αὐτοκράτωρ (με ἀπόλυτη ἐξουσία), αὐτόνομος, ἐκὼν/ ἐκούσιος (με τη θέλησή του), ὑπόσπονδος (κατόπιν συμφωνίας):

Οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι. (Οἱ Πλαταιεῖς προχωροῦσαν ὅλοι μαζί.)

Ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὀρῶσιν.

β. **Χρόνου:** γέρων, ἐνιαύσιος (ετήσιος), νέος, ὄρθριος (τα ξημερώματα), σκοταῖος (τη νύχτα), τριταῖος (την τρίτη ημέρα):

Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι.

Ν.Ε.: Ἦρθε πρωινός-πρωινός.

γ. Τόπου: ἐφέστιος (στο σπίτι), θαλάσσιος, πελάγιος (στο ανοιχτό πέλαγος), ὑπαίθριος:

Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι.

δ. Σκοπού: βοηθός, εἰρηνοποιός, πρεσβευτής, στρατηγός, σύμβουλος, φύλαξ:

Κερκυραίοις βοηθοὶ ἦλθομεν.

Ν.Ε.: Πήγε φύλακας σε σχολεῖο.

ε. Τάξης/ σειράς: πρῶτος, δεύτερος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος :

Πρῶτος δὲ πάντων Φείδων Ἀργεῖος νόμισμα ἔκοψεν.

Ν.Ε.: Ἐφτασε τελευταῖος.

Προληπτικό κατηγορούμενο

Ὄταν το κατηγορούμενο αποδίδει στο υποκείμενο προληπτικά μια ιδιότητα, δηλαδή **μια ιδιότητα η οποία στην ουσία είναι το αποτέλεσμα της πράξης που δηλώνει το ρήμα της πρότασης**, ονομάζεται προληπτικό κατηγορούμενο ή κατηγορούμενο του αποτελέσματος· συνδέεται με το υποκείμενο μέσω ενός ρήματος που δηλώνει εξέλιξη, μεταβολή ή αύξηση του υποκειμένου, όπως αἵρομαι (υψώνομαι), αὐξάνομαι, διδάσκομαι, ἐκπνέω (φυσώ), παρασκευάζομαι, ῥέω, τρέφομαι κ.τ.ό., και μεταφράζεται στη Ν.Ε. με συμπερασματική πρόταση:

Τὴν πόλιν παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην.

Ν.Ε.: Ο Νίκος σπουδάζει μουσικός.